

Sygn. akt I ACa 295/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 czerwca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Ryszard Iwankiewicz
Sędziowie:	SA Małgorzata Gawinek (spr.) SA Eugeniusz Skotarczak
Protokolant:	sekr.sądowy Magdalena Stachera

po rozpoznaniu w dniu 10 czerwca 2015 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa R. C. i J. C.

przeciwko E. C.

o wydanie i zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 22 października 2014 r., sygn. akt VIII GC 199/13

uchyla zaskarżony wyrok w zakresie oddalenia powództwa co do wydania rzeczy ewentualnie zasądzenia ich równowartości oraz co do zapłaty z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z rzeczy co do kwoty 46.800 (czterdzieści sześć tysięcy osiemset) złotych i w tej części przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Małgorzata Gawinek Ryszard Iwankiewicz Eugeniusz Skotarczak

Sygn. akt I ACa 295/15

UZASADNIENIE

Powodowie R. C. i J. C. pozwem złożonym w dniu 15 maja 2013 roku wnieśli o nakazanie pozwanej E. C. wydania następujących rzeczy:

1. (...) (w tym 2 asystory i fotelik) o wartości 31.000 zł;
2. szafek stojących (szt. 2) o łącznej wartości 1.500 zł;

3. parawanów (szt. 2) o łącznej wartości 1.200 zł;
4. krzeseł dentystycznych (szt. 2) o wartości 4.000 zł;
5. monitoringu o wartości 2.560 zł;
6. mebli biurowych o wartości 1.855 zł;
7. witryn (szt. 4) o wartości 620 zł;
8. szafek wiszących o wartości 600 zł;
9. myjki ultradźwiękowej o wartości 480 zł;
10. sofy o wartości 940 zł;
11. fotela o wartości 455 zł;
12. krzeseł (szt. 4) o wartości 630 zł,
13. stolika o wartości 225 zł;
14. mebli biurowych + szafa o wartości 2.660 zł;
15. krzeseł metalowych na belce, o wartości 600 zł,
16. fotela biurowego o wartości 375 zł;
17. witryn (szt. 2) o wartości łącznej 310 zł;
18. kanapy o wartości 320 zł;
19. szafek wiszących (szt. 2) o wartości łącznej 400 zł;
20. lodówki o wartości 360 zł;
21. szafek stojących meblowych (szt. 3) o wartości łącznej 300 zł;
22. (...) o wartości 12.500 zł;
23. autoklawy o wartości 9.000 zł
24. narzędzi: tj. lusterka szt. 20, zgłębniki szt. 20, łyżki szt. 20, łopatkki szt. 20, separatory szt. 20, zestaw do skalingu szt. 1, sterylizacji ultradźwiękowej szt. 1

lub o zasądzenie ich równowartości w kwocie 82.890 zł, nadto powodowie wniesli o zasądzenie na ich rzecz solidarnie kwoty 65.000 zł tytułem odszkodowania za bezumowne korzystanie z wymienionych powyżej rzeczy wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 16 kwietnia 2013 roku. Złożyli też wniosek o zasądzenie na ich rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Powodowie wskazali, że pozwana i powód R. C. 1 lutego 2005 roku zawarli umowę spółki cywilnej - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej (...) s.c. E. C., R. C.. Z dniem 30 grudnia 2008 roku do spółki przystąpił J. C., a z dniem 31 stycznia 2009 roku pozwana wystąpiła ze spółki, jednak zatrzymała i użytkuje bez tytułu prawnego wyposażenie sprzętowe gabinetu stomatologicznego, które to stanowi własność wspólników spółki cywilnej, o łącznej wartości 82.890 zł. Uzasadniając żądanie zasądzenia kwoty 65.000 zł powodowie wskazali, że cena wynajmu jednego średnio wyposażonego stanowiska stomatologicznego waha się między 900 zł a 1.500 zł, że pozwana użytkuje

bezumownie sprzęt, który stanowi pełne wyposażenie dwóch stanowisk stomatologicznych, powodowie wyliczyli odszkodowanie określając miesięczny koszt użytkowania sprzętu na kwotę 1.300 zł, co pomnożyli przez 50 miesięcy.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu. Zakwestionował powództwo i co do zasady i co do wysokości podnosząc zarzut braku legitymacji procesowej powoda J. C., z uwagi na fakty że współnikiem spółki cywilnej (...) mógł być wyłącznie lekarz albo lekarz dentysta; zatem spółka ta funkcjonowała w składzie dwuosobowym do czasu jej rozwiązania na skutek wypowiedzenia umowy dokonanego przez pozwaną. Według pozwanej pomiędzy nią a R. C. doszło już do ustaleń w zakresie prawa własności wyposażenia gabinetu stomatologicznego na podstawie umowy cesji. Pozwana podniosła też zarzut przedawnienia roszczeń z tytułu bezumownego korzystania za okres ponad 36 miesięcy od dnia wytoczenia powództwa.

Wyrokiem z dnia 22 października 2014 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie (sygn. akt VIII GC 199/13) oddalił powództwo i zasądził solidarnie od powodów na rzecz pozwanej kwotę 3.600 zł tytułem kosztów procesu.

Sąd ten ustalił, że 1 lutego 2005 roku małżonkowie E. i R. C. zawiązali spółkę cywilną pod firmą Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej (...) spółka cywilna E. C. i R. C.. Umowa została zawarta na czas nieograniczony (§ 4); przedmiotem działalności spółki miała być praktyka lekarska oraz praktyka stomatologiczna (§ 6); współnicy zobowiązali się do wniesienia następujących wkładów: E. C. - wyposażenie gabinetu stomatologicznego - o łącznej wartości 50.000 zł; R. C. - wyposażenie gabinetu ortopedycznego, o łącznej wartości 10.000 zł (§ 7). Wspólnicy postanowili że za zgodą wszystkich współników do spółki mogą przystępować nowi współnicy, uprawnieni do wykonywania zawodu wymienionego w § 6 (§ 10). W § 14 umowy przyznano współnikowi możliwość wystąpienia ze spółki poprzez wypowiedzenie udziału na dwa miesiące naprzód na koniec roku obrachunkowego.

Według Sądu pierwszej instancji w ramach prowadzonej przez spółkę (...) działalności realizowane były dwa kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia w zakresie usług ortopedycznych świadczonych wyłącznie przez R. C. oraz w zakresie usług stomatologicznych świadczonych wyłącznie przez E. C.. Usługi te świadczone były w lokalu położonym przy ul. (...) w S. stanowiącym współwłasność małżonków E. i R. C., który urządzony jest w ten sposób, że są dwa oddzielne, odpowiednio wyposażone gabinety tj. gabinet stomatologiczny i gabinet ortopedyczny, a także pomieszczenia wspólne, takie jak poczekalnia, z której mogą korzystać wszyscy pacjenci, pokój socjalny wraz z wyposażeniem ogólnodostępnym oraz osobne toalety dla pacjentów i dla personelu. W gabinecie stomatologicznym zorganizowane zostały dwa niezależne stanowiska, przy czym pierwsze obejmowało unit stanowiący dotychczas wyposażenie innego gabinetu przy ul. (...) użytkowanego przez E. C. w ramach indywidualnej praktyki lekarskiej, drugi natomiast został zakupiony w kwietniu 2005 roku.

Małżeństwo E. i R. C. zostało rozwiązane przez rozwód wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 14 lipca 2008 roku.

Sąd ustalił też, że w piśmie z dnia 13 października 2008 roku skierowanym do R. C., E. C. powołując się na § 14 umowy z dnia 1 lutego 2005 roku poinformował o wypowiedzeniu swojego udziału w spółce cywilnej (...) z dniem 31 grudnia 2008 roku. W dniu 30 grudnia 2008 roku E. i R. C. podjęli uchwałę nr (...) w sprawie przyjęcia do spółki z dniem 29 grudnia 2009 roku nowego współnika J. C., ich syna. Na podstawie tejże uchwały ustalono, że od dnia 29 grudnia 2008 roku Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej (...) spółka cywilna prowadzić będzie działalność w składzie: E. C., R. C. i J. C.. Celem podjęcia tej uchwały było zapewnienie synowi miejsca w spółce, umożliwienie jej dalszego działania i odciążenie R. C. od zaangażowania w sprawy techniczne. W dniu 30 grudnia 2008 roku podjęta została także uchwała nr (...), zgodnie z którą współnicy postanowili zakończyć z dniem 31 stycznia 2009 roku udzielanie świadczeń zdrowotnych w zakresie stomatologii przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej (...). Uchwałą nr (...) przyjęto z kolei dokonane przez E. C. w dniu 13 października 2008 roku wypowiedzenie udziałów w spółce (...). Ustalono nadto, że z dniem 1 lutego 2009 roku, spółka ta prowadzić będzie działalność w składzie: R. C. i J. C. oraz że pozostałe zapisy umowy spółki cywilnej z dnia 1 lutego 2005 roku pozostaną bez zmian. W związku z podjęciem powyższej uchwały nr (...), aneksem nr (...) z dnia 30 grudnia 2008 roku dokonano zmiany zapisów umowy spółki

cywilnej (...) poprzez wskazania między innymi, że J. C. wnosi do spółki sprzęt komputerowy o wartości 1.000 zł (§ 7 umowy).

Z dalszych ustaleń Sądu pierwszej instancji wynika, że w dniu 17 lutego 2009 roku pomiędzy E. C. i R. C. będących organem założycielskim Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej (...) spółka cywilna działającymi jako Cedent, a E. C. działającą jako Cesjonariusz za zgodą (...) Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w S. z siedzibą w S. zawarta została umowa cesji kontraktu stomatologicznego, wykonywanego wyłącznie przez E. C. z Narodowym Funduszem Zdrowia, co było związane z jej wystąpieniem ze spółki cywilnej. Na powyższą umowę cesji zgodził się wspólnik R. C., który złożył stosowne oświadczenie o woli przekazania kontraktu w zakresie świadczeń stomatologicznych ze spółki (...) na prowadzoną indywidualnie przez E. C. działalność gospodarczą pod firmą Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej (...). W umie tej wskazano, że świadczenia opieki zdrowotnej będące przedmiotem umowy cesji wykonywane będą przez cesjonariusza w ramach umowy nr (...), zgodnie z ilościami i wartościami wynikającymi z załącznika nr 1 do niniejszej umowy cesji, w oparciu o personel medyczny i harmonogram wynikającymi z załącznika nr 3 oraz z udziałem podwykonawców wykazanych w załączniku nr 4 do umowy cesji. W załączniku do umowy zatytułowanym „Harmonogram - Zasobowy” w zakresie sprzęt wymienione zostały następujące elementy: endometr, myjka, skaler oraz dwa unity stomatologiczne.

Sąd ustalił, że po wystąpieniu ze s.c. (...) pozwana nadal prowadziła działalność w formie indywidualnej praktyki lekarskiej, w oparciu o kontrakt o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej nr (...) dotyczący leczenia stomatologicznego. W oparciu o umowę cesji z dnia 17 lutego 2009 roku oraz porozumienie wypracowane pomiędzy wspólnikami spółki działalność ta była realizowana w pomieszczeniach znajdujących się w lokalu przy ul. (...) w S.. W tym samym miejscu działalność polegającą na świadczeniu opieki zdrowotnej w zakresie ortopedii prowadził też R. C..

W piśmie z 21 kwietnia 2009 roku pełnomocnik powodów, w związku z wystąpieniem ze spółki z dniem 31 stycznia 2009 roku, wezwał pozwaną do wydania wymienionych ruchomości stanowiących własność spółki, wskazując, że od 1 lutego 2009 roku korzysta ona tych przedmiotów bez tytułu prawnego.

R. C. wystąpił do Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie o podział majątku wspólnego zgromadzonego z E. C. (sygn.. akt II Ns 2503/09), w toku tamtego postępowania E. C. wniosła o wspólne rozliczenie sprawy o podział majątku wspólnego i sprawy o zniesienie współwłasności stron jako wspólników spółki cywilnej. Rozliczenia spółki cywilnej domagał się też R. C.. Postanowieniem z dnia 3 października 2012 roku Sąd Rejonowy ustalił skład majątku wspólnego R. i E. C. i dokonał jego podziału. Sąd ten w uzasadnieniu wyjaśnił, że brak było podstaw do uwzględnienia zarówno żądania wnioskodawcy o rozliczenia nakładów wniesionych do tej spółki oraz korzystania przez uczestniczkę ze sprzętu należącego do spółki, jak i uczestniczki o podział tej spółki razem z podziałem majątku stron, bądź rozliczenia jej roszczenia w związku z uczestnictwem w spółce. To postanowienie w dniu 5 lipca 2013 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie uchylił w zakresie rozstrzygnięcia dotyczącego ustalenia skład majątku wspólnego stron i dokonanego podziału, przekazując sprawę do ponownego rozpoznania.

W piśmie z dnia 5 kwietnia 2013 roku pełnomocnik powodów ponownie wezwał pozwaną do wydania określonych w piśmie ruchomości stanowiących ich własność lub zapłaty równowartości tych ruchomości w kwocie 82.890 zł w termie do dnia 16 kwietnia 2013 roku; wezwała też pozwaną do zapłaty kwoty 65.000 zł tytułem odszkodowania za bezumowne korzystanie z wymienionego sprzętu przez okres 50 miesięcy.

Powyższe ustalenia, według Sądu Okręgowego prowadzą do oddalenia żądania powodów. W zakresie powództwa o wydanie Sąd, po wskazaniu na przepis art. 222 § 1kc, stwierdził, że podstawami roszczenia windykacyjnego są: własność przysługująca w momencie wyrokowania osobie występującej z tym roszczeniem oraz wykonywanie - bez uprawnienia skutecznego względem właściciela - faktycznego władztwa nad windykowaną rzeczą przez osobę, przeciwko której roszczenie zostało skierowane. Zdaniem Sądu przy tym w pierwszej kolejności należało wyjaśnić, czy skutecznie ustanowiono J. C. wspólnikiem spółki cywilnej (...); w ocenie Sądu Okręgowego z chwilą rezygnacji pozwanej z uczestnictwa w spółce nie doszło do jej rozwiązania, a jedynie do wystąpienia pozwanej ze spółki; uchwały o wystąpieniu pozwanej i przyjęciu do spółki J. C. zostały podjęte przez obojga dotychczasowych

wspólników, którzy poczynili zgodne ustalenia w tym względzie i trudno przyjąć, że czynności takie były nieważne i nie wywoływały skutków prawnych. Niezależnie zatem od wymogów umownych dotyczących osoby wspólnika i ewentualnych przesłanek rozwiązania spółki, po wystąpieniu pozwanej, spółka rzeczywiście nadal trwała za zgodą wszystkich wspólników, zatem ruchomości stanowiące wyposażenie gabinetu stomatologicznego nie mogły być uznane jako wkład wspólnika objęty zwrotem na podstawie art. 875 § 2 k.c.

Sąd orzekający w pierwszej instancji stwierdził przy tym, że niezależnie od powyższego poza sporem pozostawał fakt, że pozwana wystąpiła ze spółki oraz że jako jeden z założycieli spółki wniosła wkład w postaci wyposażenia gabinetu stomatologicznego o łącznej wartości 50.000 zł. Powołując się na przepis art. 871 kc Sąd wskazał, że zasady rozliczenia z występującym wspólnikiem wyrażają jego prawo do części majątku spółki, a w ramach tego prawa wspólnikowi przysługuje zwrot rzeczy oddanych spółce tylko do używania, zwrot równowartości wkładu oraz część pozostałego majątku odpowiadająca udziałowi wspólnika w zysku.

Zdaniem Sądu Okręgowego za uzasadnione należało uznać twierdzenie pozwanej, zgodnie z którym w związku z wniesieniem do spółki przy jej zawiązaniu sprzętu stomatologicznego, pozwanej jako wspólnikowi występującemu ze spółki przysługiwało prawo do odebrania od spółki własności rzeczy, które wniosła w naturze. Sąd stwierdził, że powodowie w toku procesu w żadnym sposobie nie kwestionowali uprawnień pozwanej, w tym względzie, nie przeczyli, że do takiego zwrotu pozwana była rzeczywiście uprawniona, a jednie w trakcie przesłuchania powód R. C. zeznał, że z chwilą wystąpienia pozwanej ze spółki pomiędzy wspólnikami do ostatecznego rozliczenia nie doszło; Sąd wskazał przy tym, że o braku ostatecznych rozliczeń świadczy również fakt, że w postępowaniu o podział majątku wspólnego małżonków E. i R. C. obydwójce żądali rozliczenia spółki cywilnej, a elementy, których rozliczenia domagali się małżonkowie po części pokrywają się z ruchomościami opisanymi w pozwie.

W tym stanie rzeczy – według Sądu Okręgowego - mając na uwadze, że powództwo windykacyjne ściśle związane jest z prawem własności przyjąć należało, że powodowie nie wykazali przysługującego wyłącznie im prawa własności ruchomości stanowiących wyposażenie gabinetu stomatologicznego objętych pozwem i będących jednocześnie ruchomościami wniesionymi przez pozwaną do spółki do używania jako jej wkład. Sąd zwraca przy tym uwagę, że w umowie spółki nie wskazano wprost, jakie to rzeczy zostały przez pozwaną wniesione w naturze określając jedynie ich wartość, niemniej oznaczono je jako wyposażenie gabinetu stomatologicznego, podobnie jak w uzasadnieniu pozwu powodowie jednie ogólnie wskazali, że pozwana zatrzymała w swoim posiadaniu wyposażenie sprzętowe gabinetu stomatologicznego, nie wyjaśniając jednak, które konkretnie przedmioty stanowią wyposażenie wyłącznie tego gabinetu, a które ewentualne wyposażenie pozostałych pomieszczeń szeroko rozumianych jako „gabinety”.

Nadto Sąd Okręgowy stwierdził, że w powództwie windykacyjnym strona pozwana może bronić się również zarzutem, że „przysługuje jej skuteczne względem właściciela uprawnienie do władania rzeczą”, a w niniejszej sprawie - abstrahując od uprawnień wynikających w art. 871 kc - pozwana powoływała się też na uzgodnienia stron dotyczące wyposażenia gabinetu stomatologicznego wynikające z umowy cesji.

Według Sądu z analizy okoliczności niniejszej sprawy wynika, że pomiędzy pozwaną a R. C. doszło do ustaleń w zakresie prawa do korzystania oraz rozporządzania przez pozwaną wyposażeniem gabinetu stomatologicznego, jako że wspólnicy dokonali cesji kontraktu stomatologicznego wykonywanego wyłącznie przez pozwaną z Narodowym Funduszem Zdrowia. R. C. złożył stosowne oświadczenie woli o przekazania kontraktu w zakresie świadczeń stomatologicznych ze spółki cywilnej na rzecz pozwanej i na mocy umowy cesji z dnia 17 lutego 2009 roku R. C. przekazał na rzecz pozwanej wszelkie wierzytelności i prawa związane z umową o udzielenia świadczeń zdrowotnych w rodzaju leczenia stomatologicznego, a – czemu według Sadu pozwani nie przeczyli - ustalono także, że kontrakt stomatologiczny będzie wykonywany przez pozwaną za pomocą sprzętu stomatologicznego tj. kompletnego wyposażenia dwóch stanowisk stomatologicznych. W załączniku do umowy cesji zatytułowanym „Harmonogram-Zasoby” wskazano, zaś że sprzęt z pomocą którego realizowany będzie kontrakt obejmuje endometr, myjkę skalier i dwa unity stomatologiczne. Skoro zatem strony przeniosły uprawnienia do wykonywania kontraktu na świadczenie usług stomatologicznych wyłącznie na pozwaną, wraz ze wszystkimi skutkami prawnymi wynikającymi ze złożonej oferty, a wykonanie kontraktu miało nastąpić przy wykorzystaniu gabinetu stomatologicznego wraz z wyposażeniem

dotychczas użytkowanego przez pozwaną w ramach spółki cywilnej to zdaniem Sądu niewątpliwie strony poczyniły wiążące ustalenia w zakresie prawa do korzystania oraz rozporządzania przez pozwaną wyposażeniem gabinetu stomatologicznego. Sąd stwierdził przy tym, że w załączniku „Harmonogram-Zasoby” wskazano jedynie kilka konkretnych elementów wyposażenia gabinetu stomatologicznego, jednak przyjęć należało, że uzgodnienia stron obejmowały też wyposażenie w postaci innych elementów mieszczących się chociażby w pozostałych pomieszczeniach będących częściami wspólnymi gabinetów lekarskich jak poczekalnia, pomieszczenia socjalne czy toalety, jako że trudno przyjęć, że usługi medyczne, mogą być świadczone bez odpowiedniego zaplecza.

Wobec przyjęcia, że powodowie nie wykazali podstaw do udzielenia im ochrony w zakresie prawa własności za nieuzasadnione Sąd okręgowy uznał roszczenie o wydanie rzeczy lub ich równowartości, nadto odstąpił od ustalania wartości ruchomości i oddalił wnioski o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego celem dokonania wyceny, a także za nieuzasadnione uznał uzupełniające roszczenie powodów z tytułu wynagrodzenia za korzystanie z cudzej rzeczy.

Apelację od tego wyroku wywiedli powodowie, zaskarżając go w zakresie powództwa o wydanie rzeczy ewentualnie zapłatę ich równowartości oraz odnośnie zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z rzeczy, co do kwoty 46.800 zł, a także w zakresie kosztów procesu. Skarżący wniesli o zmianę tego orzeczenia poprzez nakazanie pozwanej wydania wymienionych w pozwie przedmiotów ewentualnie o zapłatę równowartości tych rzeczy w kwocie 82.890 zł, zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów solidarnie tytułem odszkodowania za bezumowne korzystanie z rzeczy kwoty 46.800 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16.04.2013 r., zasądzenie kosztów procesu za I instancję wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów kosztów procesu za II instancję wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych; ewentualnie o uchylenie skarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania.

Powodowie złożyli też wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego dla określenia wartości ruchomości w przypadku kwestionowania jej przez pozwaną. Zarzucili naruszenie przepisu:

- art. 222 §1 k.c. polegające na zakwestionowaniu należącego do powodów prawa własności ruchomości objętych pozwem;
- art. 861 §1 k.c. i §7 umowy spółki cywilnej z dnia 01.02.2005 r. polegające na przyjęciu wprowadzenia przez pozwaną do spółki cywilnej (...) ruchomości do użytkowania;
- art. 871 §1 k.c. polegające na przyjęciu wprowadzeniu przez pozwaną do spółki cywilnej (...) w/w ruchomości do użytkowania i przyjęcie, że pozwana była uprawniona do ich zabrania w naturze;
- art. 6 k.c. polegające na przyjęciu, że powód nie wykazał że jest właścicielem ruchomości objętych pozwem w sytuacji gdy przedstawiono dowody zakupu ruchomości przez spółkę cywilną (...), oraz wskazano ruchomości które zostały do spółki wprowadzone na pokrycie wkładu, a skład majątku spółki został przez pozwaną przyznany.

Podnieśli też zarzut błędu w ustaleniach faktycznych mającego zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy polegającego na przyjęciu że:

- powodowie złożyli oświadczenie woli o przeniesieniu własności ruchomości stanowiących wyposażenie gabinetu stomatologicznego ze spółki cywilnej (...) do majątku odrębnego E. C. lub oddali te ruchomości pozwanej do korzystania na podstawie innej czynności prawnej;
- E. C. wniosła do spółki cywilnej część sprzętu stomatologicznego jako wkład i ruchomości te zostały wniesione przez pozwaną wyłącznie do używania;
- umowa cesji kontraktu stomatologicznego ze spółki cywilnej (...), na rzecz firmy E. C. „(...)”, regulowała uprawnienia pozwanej do dysponowania ruchomościami objętymi pozwem;

- ze wskazanej powyżej umowy cesji wynika, że strony procesu dokonały czynności prawnej na podstawie której uregulowały korzystanie przez pozwaną z ruchomości objętych pozwem po wystąpieniu pozwanej ze spółki;

- umowa cesji kontraktu stomatologicznego przez spółkę cywilną (...), na rzecz pozwanej jest prawnie skuteczna w sytuacji gdy umowa została zawarta w dniu 14.02.2009 r. ze strony spółki cywilnej (...) przez R. C. i E. C. chociaż od dnia 01.02.2009 r. E. C. nie była już współnikiem tej spółki, zaś udziałowiec spółki (...) nie uczestniczył w zawarciu umowy cesji i nie złożył w ramach tej umowy żadnego oświadczenia woli w przedmiocie przekazania ruchomości objętych pozwem pozwanej;

- powód R. C. w postępowaniu o podział majątku dorobkowego z pozwaną domagał się rozliczenia spółki cywilnej w sytuacji gdy powód R. C. domagał się wyłącznie rozliczenia wkładów wniesionych do spółki cywilnej przy jej zakładaniu, a pokrytych z majątku dorobkowego stron.

Skarżący podnieśli również zarzut naruszenie przepisu art. 233 §2 i 1 kpc poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny materiału dowodowego wobec oparcia rozstrzygnięcia na sprzecznych, nielogicznych zeznaniach uczestniczki i świadka A. C. i pominięcie treści umowy spółki cywilnej, w której wskazano na wprowadzenie ruchomości do majątku spółki.

Uzasadniając zarzuty skarżący wskazał na błędne ustalenia Sądu – poza kwestiami związanymi z wystąpieniem pozwanej ze spółki cywilnej i składem osobowym tej spółki - istotnych dla sprawy okoliczności oraz dokonane na ich podstawie niewłaściwe oceny prawne. Apelujący w szczególności podnieśli, że skład majątku spółki cywilnej nie był sporny oraz że ruchomości wprowadzone na majątek spółki cywilnej na pokrycie udziału w spółce cywilnej pochodziły z majątku dorobkowego stron, wskazując że w postępowaniu w sprawie II Ns 2503/09 pozwana przyznała tę okoliczność i nie kwestionowała jej w niniejszym postępowaniu. Zdaniem skarżących Sąd bezpodstawnie ustalił, że ruchomości te zostały do spółki wprowadzone do używania, czemu przeczą dowody w postaci zeznań powoda R. C. i umowa spółki cywilnej oraz zeznania pozwanej w sprawie II Ns 2503/09 i jej pismo z 3.02.2010 r.

Powodowie jako błędne ocenili też ustalenia Sądu I instancji, co do przekazania ruchomości objętych pozwem z majątku spółki pozwanej z chwilą zawarcia umowy cesji kontraktu stomatologicznego w dniu 17.02.2009 r., jako że umowa ta nie zawiera żadnych zapisów wskazujących na przeniesienie na rzecz pozwanej własności, czy innych praw do dysponowania objętych pozwem nieruchomościami.

Zakwestionowali też skuteczność tej umowy, podnosząc brak umocowania w dacie jej podpisania do działania w imieniu spółki cywilnej przez pozwaną oraz nie istnienie w obrocie prawnym tworu w postaci organu założycielskiego spółki cywilnej.

Według apelujących nadto, ocena prawna Sądu I instancji stoi w rażącej sprzeczności z orzecznictwem Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, w myśl którego na skutek wystąpienia ze spółki cywilnej współnika dotychczasowy majątek wspólny staje się ex lege współwłasnością łączną tych współników którzy w spółce pozostali. Dopuszczalne jest dokonanie przesunięcia majątkowego pomiędzy majątkiem spółki i majątkiem byłego współnika, ale konieczne jest dokonanie tych przesunięć na podstawie określonych czynności prawnych. Konieczne jest w tych przypadkach jednoznaczne oświadczenie woli współników, nie może to być oświadczenie woli dorozumiane.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji powodów w całości i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej kosztów postępowania odwoławczego z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powodów doprowadziła do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy – w części zaskarżonej - do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, bowiem kontrola instancyjna wykazała, że zaskarżone rozstrzygnięcie zostało wydane bez rozpoznania istoty sprawy. Sąd Apelacyjny podziela przy tym stanowisko Sądu pierwszej instancji i przedstawioną na jego poparcie argumentację odnośnie braku (w oparciu o zgromadzone w sprawie materiały

dowodowy) podstaw do przyjęcia, że założona przez powoda R. C. i pozwaną E. C. spółka cywilna - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej (...) spółka cywilna E. C. i R. C., uległa rozwiązaniu wraz z wystąpieniem z niej pozwanej. W konsekwencji czego do rozstrzygnięcia w zakresie praw pozwanej do majątku tej spółki cywilnej, zastosowanie znajduje przepis art. 871 kc.

Przed rozważaniami jednak odnośnie koniecznych do wyjaśnienia kwestii merytorycznych, wskazać należy, że istotę sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 kpc określa przedmiot i zakres postępowania sądowego. Proces cywilny zatem może się prawidłowo toczyć tylko wówczas, gdy dokładnie zostanie sformułowane żądanie pozwu, co w myśl przepisu art. 187 kpc należy do obowiązków powoda, bowiem zgodnie z punktem 1, § 1, artykułu 187 kpc pozew winien zawierać dokładnie określone żądanie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2011 r. I PK 10/11, OSNP 2012/19-20/233). Oznacza to, że winno ono być tak sformułowane, żeby nie pozostawiało wątpliwości, co do woli powoda, odnośnie przedmiotu pozwu, co pozostaje także istotne w związku z koniecznością zapewnienia powodowi możliwości wykonania ewentualnego korzystnego dla niego rozstrzygnięcia w drodze postępowania egzekucyjnego. Jeżeli sformułowane przez powoda żądanie pozwu budzi wątpliwości odnośnie przedmiotu, w tym jeżeli przedmiot jest określony w sposób nieprecyzyjny - przed przystąpieniem do merytorycznej oceny niezbędne jest podjęcie – w trybie art. 130 § 1 kpc - czynności procesowych prowadzących do jednoznacznego określenia żądania i wyeliminowania występujących w tym zakresie nieścisłości, czy braków. Jeżeli Przewodniczący zaniechał tych czynności przed doręczeniem stronie pozwanej odpisu pozwu, winien wystosować do powoda stosowne wezwanie, zakreślając jemu odpowiedni termin do sprecyzowania żądania, pod rygorem zawieszenia postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 kpc, jako że brak precyzyjnego określenia pozwu nie pozwala na nadanie sprawie dalszego biegu.

Zważywszy, że powodowie w niniejszej sprawie żądając wydania przez pozwaną szeregu ruchomości wskazali je w sposób nieindywidualizujący tych rzeczy (czy to w sposób ogólny, czy to jako zespół przedmiotów, którego skład nie jest jednoznacznie określany nawet w pismach i twierdzeniach powodów), za konieczne uznać należało podjęcie w sprawie wskazanych wyżej czynności; przy czym z uwagi na zaawansowanie niniejszego procesu, na obecnym etapie możliwe jest jedynie wezwanie powodów do sprecyzowania pozwu, pod rygorem zawieszenia postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 kpc.

Po określeniu przez powodów przedmiotów, których domaga się wydania w tej sprawie, w sposób umożliwiający ich indywidualizację, należy w pierwszej kolejności ustalić, które przedmioty wniesione zostały przez pozwaną jako wkład do spółki cywilnej oraz na jakiej zasadzie, w kontekście treści przepisu art. 871 § 1 kc. Sąd przy tym winien w szczególności poczynić ustalenia, co do woli stron odnośnie zasad wnoszenia wkładów do spółki, w tym jak strony w chwili zawarcia umowy spółki rozumiały zapisy § 7, kiedy faktycznie wkład ten został przez pozwaną wniesiony i według jakich zasad pozwana miała z tych przedmiotów korzystać, czy też w jaki sposób były one ewidencjonowane w spółce

Dalsze czynności Sądu determinować będzie rozstrzygnięcie powyższych kwestii. Sąd winien poczynić ustalenia, co do okoliczności faktycznych istotnych w kontekście wystąpienia przesłanek prawnomaterialnych przesądzających o zasadności, bądź jej braku, roszczeń powoda - co do wysokości i co do zasady.

W zależności od wypracowanych ustaleń, co do tego komu przysługują prawa właścicielskie/współwłaścicielskie odnośnie pewnych przedmiotów - może zaistnieć konieczność rozważenia, odnośnie żądań dotyczących rzeczy wniesionych jako wkład do spółki, (o ile wniesione zostały tylko do używania, bez skutków prawnorzeczowych), czy w tym zakresie nie należałoby dokonać wyłączenia i przekazania sprawy do rozpoznania Sądowi Rejonowemu rozpoznającemu sprawę o podział wspólnego majątku małżeńskiego powoda R. C. i pozwanej - w na zasadzie art. 618 kpc.

Odnośnie żądania zapłaty wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z rzeczy Sąd winien mieć na uwadze w szczególności to, że do działania w imieniu spółki cywilnej uprawnionym w czasie podpisywania umowy cesji był powód, nadto, że z przywoływanego załącznika do umowy cesji wynika, że wymienionymi w niej przedmiotami (co do których brak jest podstaw do przyjęcia, że pokrywają się z przedmiotami zgłoszonymi w tym procesie w ramach

powództwa o wydanie), dla potrzeb określonego w umowie cesji kontraktu, pozwana miała dysponować w okresie od 1 lutego do 31 grudnia 2009 roku.

Reasumując powyższe rozważania Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że stwierdzone powyżej braki i nieprawidłowości dotyczące sformułowania samego żądania oraz brak ustaleń faktycznych, co do okoliczności pozwalających na rozstrzygnięcie istoty sprawy, stanowi podstawę do uchylecia wyroku w zaskarżonej przez powodów części i przekazania w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji – na podstawie art. 386 § 4 kpc.

Wskazać przy tym należy, że w orzecznictwie i piśmiennictwie ugruntowany jest pogląd, zgodnie z którym nierozpoznanie istoty sprawy oznacza zaniechanie przez sąd pierwszej instancji zbadania materialnej podstawy żądania pozwu albo pominięcie merytorycznych zarzutów pozwanego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC z 2000 r. z. 1, poz. 22 oraz wyrok tego Sądu z dnia 17 listopada 1999 r., III CKN 450/98, OSNC z 2000 r. z. 5, poz. 97).

Z kolei art. 386 § 4 kpc stanowi, że w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy, sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania. Treścią normy prawnej zawartej w tym przepisie jest upoważnienie do wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia kasatoryjnego w określonych sytuacjach procesowych, jako wyjątku od zasady orzekania co do meritum sporu. Jego brzmienie wskazuje jednocześnie na to, iż nie zachodzi obowiązek prowadzenia przez sąd drugiej instancji postępowania dowodowego zmierzającego do wyjaśnienia rzeczywistej treści stosunków faktycznych i prawnych w sytuacji, gdy sąd pierwszej instancji zaniechał rozważenia poddanych przez strony pod osąd żądań i twierdzeń, jak również, gdy nie dokonał oceny przeprowadzonych dowodów i pominął mogące mieć wpływ na rozstrzygnięcie meritum sporu dowody zawnioskowane przez strony dla ustalenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Konieczne staje się wówczas wydanie orzeczenia kasatoryjnego przewidzianego w art. 386 § 4 kpc, ponieważ rozstrzygnięcie po raz pierwszy istoty sprawy przez sąd odwoławczy, już tylko w sytuacji kiedy na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego nie był sprecyzowany przedmiot żądania, ograniczyłoby merytoryczne rozpoznanie sprawy do jednej instancji. Dodać należy, że merytoryczny charakter postępowania odwoławczego, nie oznacza że sąd drugiej instancji pełni taką samą rolę, jak sąd orzekający w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Rozstrzygnięcie po raz pierwszy określonych kwestii przez sąd apelacyjny, prowadzi do pozbawienia stron możliwości zgłoszenia ewentualnych zarzutów dopuszczalnych tylko w ramach zaskarżenia w toku dwuinstancyjnego postępowania.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy, mając na uwadze przedstawione wyżej kwestie, winien w pierwszej kolejności podjąć działania zmierzające do sprecyzowania przez powodów żądania o wydanie, a następnie – w myśl przepis art. 233 § 1 kpc – wszechstronnie ocenić zgłoszone przez obydwie strony postępowania dowody, a zajmowane przez strony stanowiska procesowe przez pryzmat unormowań art. 229 i 230 kpc, poczynić ustalenia faktyczne, co do okoliczności istotnych w sprawie z uwagi na znajdujące w tym procesie zastosowanie normy prawa materialnego oraz dokonać - w tym samym kontekście - oceny prawnej relacji stron.

Z przedstawionych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 kpc orzekł jak w sentencji pozostawiając – w oparciu o art. 108 § 2 kpc – rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego Sądowi I instancji.

Eugeniusz Skotarczak Ryszard Iwankiewicz Małgorzata Gawinek